

Ο ΤΡΟΧΑΛΟΣ ΤΟΥ ΜΠΑΡΜΠΑ ΓΙΑΝΝΗ

Εισήγηση του Αλεξάνδρου Κ. Παπαδερού
στο συνέδριο των Όπου Γης Κρητών

«Ένα μύθο θα σας πω», - που δεν είναι όμως μύθος!

Θα σας μιλήσω για τον **τρόχαλο** του μπάρμπα-Γιάννη.

Ο μπάρμπα - Γιάννης ήταν ένας απλός αγρότης, καλός σύζυγος, πατέρας τεσσάρων γιών. Εργατικός όσο λίγοι, δούλευε τα χωράφια του και βόσκιζε τα ζωντανά του. Τον περισσότερο χρόνο του όμως τον διέθετε στην εφαρμογή της δικής του φιλοσοφίας για τα πράγματα και τη ζωή. Ήταν μια απλή φιλοσοφία, που, μεταξύ άλλων, έλεγε:

*Κάθε πέτρα, που βρίσκεται ριγμένη στο χωράφι ή στο δρόμο, δεν είναι προορισμένη να κείττει εκεί αιώνια, **μόνη**. Πρέπει να σμίξει με άλλες πέτρες. Να συναρμολογηθεί σε ένα **σύνολο**. Να υπηρετήσει ένα σκοπό. Γι' αυτό και κάθε πέτρα περιμένει το ανθρώπινο χέρι, που θα τη μεταφέρει στον προορισμό της.*

Αυτό έκανε ο μπάρμπα - Γιάννης διαβίου. Με το σφυρί στον ώμο ξεκινούσε χαράματα και γύριζε με τον αποσπερίτη. Κάθε στιγμή του διαθέσιμου χρόνου του έχτιζε τροχάλους!

Στο χωριό του, τροχάλους ονομάζουν τους πέτρινους τοίχους, τις ξερολιθιές για αντιστήριξη ή περίφραξη. Όπου έβλεπε γόνιμο έδαφος, δικό του ή ξένο,

άρχιζε να κουβαλεί πέτρες και να χτίζει με τέχνη γερούς τροχάλους, ως ενάμισυ μέτρο στο ύψος. Έτσι διαμόρφωνε το ένα μετά το άλλο περιγυρικά. Όπως ήδη στη μινωϊκή εποχή και διαχρονικά έκτοτε, τέτοια μικρά φρούρια, προφυλαγμένα από κατσίκες και άλλα έχνη, γίνονταν κήποι, αμπέλια, φυτώρια.

Θα είχε χτίσει χιλιόμετρα τέτοιους τροχάλους ο μπάρμπα - Γιάννης μέχρι το Σεπτέμβριο του 1943, που οι Γερμανοί κύκλωσαν το χωριό και πυρπόλησαν το δικό του σπίτι και των γειτόνων του. Από το σημείο που έχτιζε την ημέρα εκείνη, έβλεπε την καταστροφή. Υποθέτω ότι σκέφτηκε:

Εκείνοι κάνουν τη δουλειά τους κι' εγώ τη δική μου!

Συνέχισε να χτίζει τον τροχάλό του ως το βράδυ. Καθώς επέστρεφε στο χωριό, τον εκτέλεσαν, στα 70 του.

* * *

Είναι αμέτρητοι οι μπάρμπα - Γιάννηδες, που από γενιά σε γενιά έχτισαν τους τροχάλους και τους δέτες της Κρήτης.

- Τους πέτρινους, που κράτησαν το **χώμα** της Κρήτης.

- Αλλά και τους άλλους, εκείνους που κράτησαν το **πνεύμα** της και την **ψυχή** της.

Τους κοινωνικούς θεσμούς. Τους τρόπους και τις λειτουργίες της ζωής. Την οικογένεια, τη συγγένεια, τη συντεκνιά, τη φιλία, την τιμή και το φιλότιμο, την ντροπή και το σέβας, την ευγένεια και την αρχοντιά της περήφανης φτώχειας, τον λόγο που ήταν άγραφο μα έγκυρο συμβόλαιο, τις ποικίλες μορφές συσσωματώσεων, συσπειρώσεων και συνεργασιών, την αυτονόητη αλληλεγγύη, την αυθόρμητη αγωνιστικότητα και την ανυστερόβουλη φιλοξενία, τη λεβεντιά που δεν μετριέται με τους πήδους και τις άσκοπες μπιστολιές, αλλά με της καρδιάς τον χτύπο και το αίμα της αυτοθυσίας για λευτεριά και αξιοπρέπεια.

Μιλώ για τον κάθε μάραμπα - Γιάννη και την κάθε θειά - Γιάννενα, που σημάδεψαν την Κρήτη με καθημερινούς ναούς και ζωκλήσια, άναβαν τον καντήλι με δέος, χαίρονταν τον όμορφο κόσμο -όσο κι αν τον έλεγαν ψεύτη-, αντίκρυζαν τον θάνατο αγέρωχα, προσδοκούσαν τα εκείθεν του θανάτου.

* * *

Όλα αυτά, που μόνον ενδεικτικά αναφέρονται, παρά τα όποια ελαττώματά τους, εξασφάλισαν την επιβίωση του λαού μας επί μακρούς αιώνες σκλαβιάς και κατατρογμών. Πολύ περισσότερο: Εξασφάλισαν ποιότητα ζωής, που τη μελετούμε νοσταλγικά.

Σχεδόν όλα τα μηνύματα, οι χαιρετισμοί, οι εισηγήσεις και παρεμβάσεις που ακούσαμε στο Συνέδριο, μιλούν για τον κίνδυνο της **αλλοτριώσης** και την ανάγκη, ντόπιοι και απόδημοι Κρήτες να κρατήσουμε αυτούς τους τροχάλους: Το φυσικό και το κοινωνικό πρόσωπο που κληρονομήσαμε. Τον **πολιτισμό**, τις **παράδοσεις**, την **ταυτότητα** της Κρήτης.

Το ζητούμε για τρεις κύριους, καιρίους λόγους:

Πρώτον, γιατί μόνον έτσι μπορεί να επιβιώσει η Κρήτη στη λαίλαπα της σύγχρονης παγκοσμιοποίησης.

Δεύτερον, γιατί μόνον έτσι μπορεί να παραμείνει πνευματική τροφός για τα παιδιά της, τα ντόπια και τα ξηνητεμένα, για τα παιδιά και τα εγγόνια τους.

Τρίτον, γιατί μόνον έτσι θα καλοδέχεται και στο μέλλον η Κρήτη ανθρώπους από ξένες χώρες, που θα έρχονται όχι μόνο για τον ήλιο και τις θάλασσές της.

Μπορούμε όμως να κρατήσουμε αυτό τον πλούτο;

Στην Αποκάλυψη του Ιωάννου (9, 11) εμφανίζεται ο άρχων της αβύσσου με το εβραϊκό όνομα Αβαδδών, στα ελληνικά ο **Απολλύων**, - ο **Χαλαστής**. Τον γνωρίζουμε σε όλο τον κόσμο. Γνωρίζουμε και στην Κρήτη τα έργα του.

Όπως ανέκαθεν, υπάρχουν και σήμερα στην Κρήτη δυό πραγματικότητες, που αντιμάχονται η μια την άλλη:

Πρώτη πραγματικότητα: Ο σύγχρονος **χτίστης**.

Δεύτερη πραγματικότητα: Ο σύγχρονος **χαλαστής**!

Καθένας κάνει τη δουλειά του!

Να πούμε πρώτα-πρώτα, ότι συντελείται μια ιδιότυπη οικολογική καταστροφή στην Κρήτη σήμερα: Πολλοί χαλούν τους τροχάλους, για να μαζέψουν ... **χ ο χ λ ι ο ύ ς**. Λέγεται πως το κάνουν Αλβανοί.

Σίγουρα δεν το κάνουν μόνον εκείνοι!

Όπου πάντως γίνεται αυτό, έχουμε τροχάλους με τη δεύτερη σημασία του όρου: Γκρεμισμένες ξερολιθιές, σωρούς από πέτρες.

Είναι πολλοί, δικοί και ξένοι, εκείνοι που γκρεμίζουν όχι μόνο τους πέτρινους τροχάλους, αλλά και τα κάθε λογής μετερίζια, τα κάστρα της Κρήτης, τα οποία αλώνονται από σκέψεις και πράξεις ιδιοτελείς, ευτελείς και ανάρμοστες, διαλύουν τον κοινωνικό μας ιστό και μεγαλώνουν διαρκώς τον αριθμό εκείνων, που παγιδεύονται στη θλιβερή φυλακή της εγωκεντρικής μοναξιάς.

Ο σύγχρονος **χαλαστής** είναι πολυπρόσωπος. Σε πρώτη ματιά θα τον εντοπίσουμε σε όλα τα ξενόφερτα, που εισβάλλουν με ορμή και στην Κρήτη και μετατρέπουν τα Μιτάτα σε Night Clubs και τα περιουρικά σε φυτώρια χασίς, λες και ζηλέψαμε τη Βιρμανία ή την Κολομβία! Σίγουρα θα ακολουθήσουν σφοδρότερες κοινωνικές κρίσεις και θα εμφανισθούν νέες μορφές δουλείας.

Χρειάζεται προσοχή, διάκριση, ειλικρίνεια, θάρρος. Για τρεις λόγους:

Πρώτον: Δεν είναι χαλαστής η κάθε **αλλαγή**. Όπως δεν είναι σωτήρας ο κάθε Τάλως, που δήθεν προστατεύει την Κρήτη. Δεν τον χρειάζεται καν. Η Κρήτη ποτέ δεν κλείσθηκε στον εαυτό της. Κονταροχτυπήθηκε, μάτωσε, θεράπευσε τις πληγές της, αναδείχθηκε πίο δυνατή.

Δεύτερον: Πριν αναζητήσουμε τον **χαλαστή δίπλα** μας, ας ερευνήσουμε με ειλικρίνεια, μήπως τον κουβαλούμε **μέσα** μας.

Τρίτον: Ας έχουμε το θάρρος, να παραδεχτούμε, ότι, παρά τις ιδιαιτερότητες και τα όποια προτερήματά μας, είμαστε ένα κομμάτι του Ελληνισμού και πως μετέχουμε στα πάθη και τα παθήματα της ανθρώπινης φύσης, της ανθρωπότητας ολόκληρης. Ας χαμηλώσουμε λίγο το μπί της αυταρέσκειάς μας.

Από τις παραπάνω επισημάνσεις δεν θα ήθελα να προκύψει ένα μήνυμα απαισιοδοξίας. Εμείς οι παλαιότεροι **χαλάσαμε**, **χτίσαμε** ό,τι μπορούσαμε.

Αν πρόκειται να κάνουμε κάτι ακόμη, αυτό ας είναι η **αντίσταση** στον χαλασμό, η **συσπείρωση των δημοοργικών δυνάμεων** και η ενθάρρυνση της νέας γενιάς, να οικοδομήσει και εκείνη τους δικούς της τροχάλους στην Κρήτη. Ένα **χαλί** ο καθένας, για να μην την παρασύρει ο ρέφουλας, να μην την ρουφήξει το πέλαγος!

Θα υπάρξουν όμως νέες γενιές;

Η επόμενη εισήγηση θα απαντήσει.

Σας ευχαριστώ!